

Hromadná palba dělostřelectva v útočné operaci

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek maršála dělostřelectva G. E. Peredělského, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ čís. 7/1976.

Sovětské vojenské umění hodnotí soustředování sil a prostředků na směr hlavního úderu jako jeden z nejdůležitějších principů vedení bojové činnosti.

Soustředování dělostřelectva jako nejdůležitější princip jeho bojového použití, se nejvíce rozvinulo v operacích Velké vlastenecké války, zvláště v jejím druhém a třetím období (1942—1945). V úsecích průlomu, které tehdy tvořily 6—30 % pásma bojové činnosti svazu, soustřeďovaly svazy do 90 % všeho dělostřelectva a vytvářely operační hustoty do 350 děl, minometů a raketometů na 1 km úseku průlomu.

Soustředování dělostřelectva se uskutečňovalo jak v taktickém a operačním, tak i ve strategickém rozsahu, manévrem vojskového dělostřelectva z vedlejších směrů, ze sestavy druhých sledů a záloh, dále s využitím dělostřelectva zálohy Hlavního velení, které v posledních letech války tvořilo mohutné vysoce manévrové svazky, tj. brigády, divize, sbory.

Soustředování značných sil dělostřelectva na úseku průlomu obrany nepřítele vy-

tvářelo výhodné podmínky hromadného soustředování palby. Dějiny Velké vlastenecké války jsou zdrojem velkého množství příkladů úspěšného použití hromadného soustředování palby dělostřelectva.

Vysoký stupeň centralizace velení hlavnímu uskupení dělostřelectva v armádách v útočných operacích závěrečného období války byl dodržen nejen při průlomu taktické obrany nepřítele, ale také v boji o operační hloubku. To umožňovalo v širokém měřítku použít hromadné palby dělostřelectva i v průběhu bojové činnosti v hloubce obrany nepřítele. Je důležité připomenout, že k vedení této palby byly používány nejen plukovní a divizní, ale také sborové a armádní dělostřelecké skupiny.

V důsledku centralizovaného velení dělostřelectvu byla příprava palby řešena ve zkrácené době. Např. ADS zahájila palbu za 7 minut po obdržení rozkazu velitele dělostřelectva armády.

Přibírání plukovních, divizních, sborových a armádních dělostřeleckých skupin k vedení hromadné palby s cílem zničit důležitá uskupení nepřítele v krátké době

bylo dalším krokem vpřed ve srovnání s dřívějším soustředováním palby dělostřeleckých svazků, např. v průběhu protiútku u Stalingradu.

Úspěšné organizaci a použití hromadné palby dělostřelectva napomohlo přijetí nejúčinnějšího systému uskupení dělostřelectva a způsobu velení v roce 1944, které odpovídalo povaze a charakteru boje a operace. Zkušenosti války potvrdily nutnost vytváření dělostřeleckých skupin od pluku až po armádu (PDS, DDS, SDS, ADS).

Zkušenosti přípravy a vedení hromadné palby svědčí o tom, že k soustředování palby dělostřelectva v rámci armády v průběhu bojové činnosti byly přibírány armádní a sborové dělostřelecké skupiny, dále dělostřelectvo divizí, které působily na daném směru; v rámci divize — divizní a několik plukovních dělostřeleckých skupin.

Hlavní úlohu přitom mělo dělostřelectvo zálohy Hlavního velení, jehož počty za dobu Velké vlastenecké války vzrostly v minometech 17krát, v dělech více než 5krát. V té době se zvýšilo množství vojenského dělostřelectva jen 4krát.

Dosažení vysoké účinnosti ničení nepřítelů hromadnou palbou dělostřelectva bylo podmíněno zejména:

- dostatkem hodnověrných a přesných zpráv o objektech ničení,
- přibráním velkého množství děl, minometů a raketometů,
- vytvořením dobře řízeného uskupení dělostřelectva,
- správným rozdělením palebných

úkolů v souladu s možnostmi jednotlivých dělostřeleckých útvarů a jednotek;

— operativním velením.

Zkušenosti války přesvědčivě potvrdily značnou přednost zvýšení hustoty dělostřelecké palby ve srovnání s prodloužením jejího trvání [za podmínek stejné spotřeby střeliva]. Použití hromadné palby dělostřelectva rozhodným způsobem přispělo k vytvoření podmínek pro úspěšnou bojovou činnost vlastních vojsk v průběhu útoku, zabezpečovalo nejen zvýšení hustoty palby, ale také překvapivou činnost na nejdůležitější objekty. Tím bylo dosaženo vysokých účinků palebného ničení. Kromě toho hromadné soustředování palby umožňovalo ve větším rozsahu plně využívat možností dělostřelectva a značně zkrátit dobu plnění nejdůležitějších úkolů k ničení nepřítelů. Při tom se vyskytovala celá řada těžkostí, spojených se zabezpečením vysoké přesnosti střelby. V té době dělostřelectvo totiž nebylo vybaveno dostatečně dokonalými prostředky topogeodetického připojení, prostředky meteorologické a balistické přípravy. Potřebné prvky pro střelbu byly získány na základě zkrácené přípravy, v některých případech zastřelením omezeným počtem baterií. Potíže byly i v tom, že dělostřelecké štáby neměly k dispozici vždy přesné zprávy průzkumu o objektech nepřítelů.

Dělostřelecké štáby a vysoké školy po skončení Velké vlastenecké války vyvinuly maximální úsilí k dalšímu zdokonalení metod přípravy a vedení hromadné palby dělostřelectva v operaci.

V současných podmínkách pod pojmem **hromadná palba dělostřelectva** rozumíme palbu všeho nebo větší části dělostřelectva svazku (svazu), vedenou současně, s cílem způsobit důležitému uskupení nepřítelů nebo objektům nepřítelů maximální ztráty v nejkratší době.

Nejvyšší formou hromadné palby svazku (svazu) je plánovaná palba dělostřelectva v období **dělostřelecké přípravy útoku**.

Hromadná palba vyžaduje dokonalou přípravu, centralizované velení, soustředění značného množství dělostřelectva a velkou spotřebu munice. Hromadná palba je hlavním druhem dělostřelecké palby, vedené ve prospěch vševojskových svazků a svazů.

V období dělostřelecké přípravy zteče a jiných obdobích vedení bojové činnosti umožňuje hromadná palba dělostřelectva v krátké době způsobit nepříteli palbou

velké ztráty: to značně podmiňuje úspěch útoku.

Ničení nepřítele palbou spočívá v současném nebo postupném vedení palebných úderů dělostřelectva, raketového vojska, letectva a jiných prostředků s cílem zničit a umlčet palebné prostředky, životu sílu, místa velení a další důležité objekty nepřítele, vybojovat a udržet palebnou převahu, vytvořit výhodné podmínky ke zničení nepřítele a úspěšné splnění úkolů operace.

Palebnou převahu charakterizuje schopnost vlastních prostředků úspěšně plnit palebné úkoly a nedopustit podstatné protipatření palebných prostředků nepřítele. Dosahujeme ji

- vytvořením početní a kvalitativní převahy nad nepřítelem v palebných prostředcích na hlavních směrech v rozhodujících obdobích bojové činnosti,

- předehitím nepřítele v zahájení palby, jejím překvapením a vysokou účinností na rozhodujících směrech (úsecích),

- širokým manévrem palbou a palebnými prostředky,

- spolehlivým umlčením palebných prostředků nepřítele, zvláště dělostřelectva.

V současných podmínkách, bez ohledu na zásadní změny ve výzbroji a technickém vybavení vojsk, v charakteru a způsobech vedení bojové činnosti, zůstává princip hromadění dělostřelectva a jeho palby na směru hlavního úderu životně důležitý a je objektivně nutný.

Hlavní zásady přípravy a vedení hromadné palby, rozpracované na základě zkušeností Velké vlastenecké války a prověřené na mnohých cvičeních vojsk s bojovou střelbou v posledním období, plně platí i v soudobých podmínkách vedení bojové činnosti.

V závislosti s růstem mobility vojsk, jejich zesílenou pancéřovou ochranou, ale také se zvýšením kvality dělostřelecké výzbroje značně vzrostla úloha hromadné palby.

Rozsáhlý komplex opatření umožnil vypracovat zdůvodněné zásady přípravy a ve-

dení hromadné palby dělostřelectva, které byly zakotveny v oficiálních řádech a předpisech. Zavedení těchto zásad do praxe bojové přípravy dělostřeleckých štábů útvarů a jednotek mělo velký význam a vedlo k novému kvalitativnímu skoku v časově krátké přípravě, překvapivé, vysoce účinné hromadné palby dělostřelectva vedené na nejdůležitější objekty nepřítele.

Hromadnou palbu dělostřelectva v průběhu útoku budeme vést ve prospěch činnosti hlavního uskupení vojsk. Rozhodnutí k její přípravě a vedení přijímá vševojsový velitel nebo v souladu s jeho pokyny nadřízený náčelník dělostřelectva. Soudobá vysoce manévrová činnost vojsk v útoku vyžaduje, aby hromadná palba byla překvapivá, přesná, připravená v nejkraší době a sladěná s úkoly, místem a dobou činnosti vojsk v útoku a letectvem.

Hlavní objekty ničení hromadnou palbou dělostřelectva mohou být:

- taktické jaderné prostředky,
- soustředění tanků, protitankových prostředků a motorizované pěchoty,
- samohybné dělostřelectvo,
- silné uzly odporu a opěrné body,
- uskupení vojsk nepřítele, která vedou protizteč, nebo protiúder,
- bitevní vrtulníky na letištích a přistávacích plochách atd.

Hromadnou palbu dělostřelectva můžeme vést dvěma způsoby:

1. rozdělením objektů (cílů) mezi dělostřeleckými skupinami (útvary, jednotkami), nebo

2. náložmo na jeden objekt.

Prvního způsobu používáme, kdy objekty ničení nepřítele jsou rozptýleny nebo jejich rozměry jsou větší než objekty k vedení hromadné palby náložmo.

Vedení palby náložmo používáme k ničení objektů v souladu s palebnými možnostmi přibraných dělostřeleckých skupin a oddílů. Tento způsob umožňuje vytvářet značně větší hustotu palby. To zvyšuje účinnost ničení a zvětšuje morální působení na nepřítele. Hromadění palby náložmo můžeme připravit v kratší době, protože palbu vedeme jen na jeden objekt.

Účinnost hromadné palby dělostřelectva je určována celou řadou faktorů. Mezi nejdůležitější patří:

- přesnost a věrohodnost údajů o cílech,
- stupeň umlčení (spotřeba munice) a hustota palby,
- způsoby určení postavení ke střelbě,
- včasnost zahájení palby.

K zabezpečení účinnosti hromadné palby je především nutné, aby byla vedena na **konkrétní a přesně zjištěné objekty**. Proto jsou kladeny vysoké požadavky na organizaci a vedení průzkumu jak v přípravě, tak i v průběhu bojové činnosti. Mezi nejdůležitější patří hodnověrnost a včasnost získání údajů o jednotlivých cílech a objektech nepřítele a přesnost určení jejich souřadnic. Pro zabezpečení věrohodnosti je potřebné, aby průzkum cílů byl veden 2—3 různými prostředky průzkumu a na základě různých příznaků. Nejúplnější a nejpřesnější podklady o uzlech odporu, opěrných bodech, postaveních dělostřelectva a raket, místech velení a dalších důležitých objektech nepřítele, zejména v hloubce jeho obrany, jak to potvrzují zkušenosti ze cvičení, dává vzdušné fotografování, které v porovnání s jinými údaji průzkumu zabezpečuje jejich požadovanou hodnověrnost. Obsazení opěrných bodů vojsky musíme neustále prověřovat vizuálním pozorováním z vrtulníků a letounů. S pomocí vzdušných a radiolokačních prostředků průzkumu nepřetržitě pozorujeme prostory soustředění a vyčkávací prostory tanků, motorizované pěchoty a protitankových záloh.

Včasné získávání zpráv průzkumu v objektech ničení zabezpečujeme dovedně organizovaným sběrem a zpracováním průzkumných informací, získaných od podřízených a nadřízených orgánů průzkumu. Zvláštní důležitosti nabývá operativnost velení prostředků průzkumu v průběhu boje a včasné jejich usměrňování ke zjištění objektů nepřítele v nových prostorech.

Důležitými faktory, které určují účinnost hromadné palby dělostřelectva, jsou

stupeň umlčení a hustota palby, zabezpečované příbráním dostatečného množství dělostřelectva jak jeho soustředěním, tak dovedným využitím manévru palbou.

Ukazatelem stupně umlčení je vztah celkového množství nábojů (min), spotřebovaných nebo určených ke zničení cíle, ke stanovené normě spotřeby na daný cíl.

Hustotu palby charakterizuje její intenzita v prostoru a čase. Jejím ukazatelem je množství nábojů (min), vystřelených za 1 minutu na 1 km plochy cíle nebo na každých jeho 100 m. Hustota palby je přímo úměrná stupni umlčení (spotřebě nábojů) a naopak úměrná rozměrům (ploše) cíle a době vedení palby.

Stupeň umlčení může být různý. Závisí zvláště na charakteru, stavu a důležitosti objektů v dané konkrétní situaci, stupni jeho ženižního vybudování, morálně psychologickém stavu nepřítele a na dostatečném množství nábojů. Při vedení hromadné palby na nekrytou živou sílu a palné prostředky je účelné určovat zpravidla plnou normu spotřeby střeliva (plný stupeň umlčení), na jiné objekty stupeň umlčení v závislosti na konkrétních podmínkách může být v rozmezí od 1/4 do plné normy, někdy i více.

Určujeme-li **množství dělostřelectva**, přibíraného k vedení hromadné palby, bereme v úvahu charakter cílů a rozměry objektu, požadovaný stupeň umlčení, nejúčelnější délku vedení palby a množství dělostřelectva, které máme k dispozici.

Délka vedení hromadné palby k umlčení nekryté živé síly trvá zpravidla 3—4 minuty, k ničení kryté živé síly v opěrných bodech, tanků a jiných obrněných cílů v prostorech soustředění nebo na čarách rozvinování trvá 8—10 minut.

Spotřebu nábojů k vedení hromadné palby náložmo je účelné počítat a určovat v částech normy na oddíl, k vedení hromadné palby při rozdělení objektů mezi dělostřelecké skupiny (útvary, jednotky) — v normách (částech normy) na objekt v souladu s určeným stupněm umlčení.

Určíme-li např. k vedení hromadné palby náložmo na jeden objekt 6 oddílů, při plném stupni umlčení spotřeba nábojů se bude rovnat 1/6 normy na oddíl. Vyčleníme-li však k vedení stejné palby 7 oddílů a stupeň umlčení je určený na 1/2 normy, potom spotřeba munice na jeden oddíl se bude rovnat 1/4 normy.

Účinnost hromadné palby dělostřelectva značně ovlivňují **způsoby určení postavení ke střelbě.**

Zkušenosti Velké vlastenecké války svědčí o tom, že určovat postavení je neúčelnější na základě úplné přípravy, která zabezpečuje vysokou účinnost palebného působení na nepřítele. K dalšímu zvýšení přesnosti úplné přípravy má velký význam rozpracování a zavedení nových dokonalejších prostředků topo-geodetického připojení, meteorologické, balistické a technické přípravy střelby. Úplná příprava zabezpečuje utajení, rychlost a překvapivé zahájení palby k ničení nepřítele. Proto nejen do zahájení, ale i v průběhu útoku musíme neustále organizovat a přesně uskutečňovat celý komplex opatření, která zabezpečují úplnou přípravu údajů ke střelbě. Vojska mají k tomuto účelu potřebné technické prostředky. Úkol spočívá v tom, aby vojska tyto prostředky dokonale ovládala a dovedně je využívala v podmínkách bojové situace.

V průběhu útoku v hloubce obrany nepřítele můžeme používat k přípravě a vedení hromadné palby méně přesné způsoby určení postavení, např. zkrácenou přípravu. Použití zkrácené přípravy má za následek zvětšení spotřeby střeliva 1,5krát. Dělostřeleční velitelé a štáby musí projevit iniciativu a vytrvalost s cílem v kterékoli situaci zvyšovat přesnost topo-geodetického připojení, včas získat a využít meteorologické zprávy, uskutečňovat v plném rozsahu balistickou a technickou přípravu a přecházet k určení postavení ke střelbě na základě úplné přípravy.

V podmínkách neustále rostoucí dynamičnosti bojové činnosti má výjimečný význam **zkrácení času** na přípravu vedení hromadné palby, protože včasné a překvapivé

zahájení palby v mnoha směrech předurčuje její účinnost.

Současně se zavedením soudobých prostředků automatizace k získání způsobů zkrácení času potřebného na přípravu hromadné palby dělostřelectva má důležité místo úroveň přípravy a sladění dělostřeleckých štábů. Zkušenosti bojového výcviku svědčí o tom, že sladění a rychlá práce je zabezpečována na základě přísného a přesného rozdělení povinností na jednotlivých místech vedení dělostřelectva, na základě dokonalých znalostí důstojníků a jejich přesného plnění při řízení palby.

Důležitou úlohu při ničení nepřítele hromadnou palbou má také kontrola výsledků a včasné opravy palby.

Krátce rozebereme obecné povinnosti jednotlivých funkcionářů při přípravě hromadné palby dělostřelectva.

Plánovanou hromadnou palbu připravujeme včas v průběhu přípravy útoku k obsazení mezilehlého obranného pásma, uzlu odporu a dalších důležitých objektů.

Přitom nadřízený dělostřelecký náčelník a jeho štáb na základě rozhodnutí vševojskového velitele, studia průzkumných údajů o nepříteři a charakteru terénu, zhodnocení možné činnosti nepřítele a vlastních vojsk v průběhu útoku postupují takto:

1. Upřesňují a v případě potřeby plánují možné objekty (cíle) ke zničení hromadnou palbou dělostřelectva, určují jejich charakter, souřadnice středu cíle a jeho šířku a hloubku.

2. Určují způsob vedení hromadné palby (náložmo na jeden cíl s rozdělením objektů) a dávají jí smluvené pojmenování. Je-li hromadná palba vedena s rozdělením objektů (cílů), potom každému z nich, kromě společného pojmenování dávají pořadové číslo, počínaje číslem jedna.

3. Stanoví stupeň umlčení, kolik a jakých dělostřeleckých skupin (oddílů) je zapotřebí přibrat k vedení hromadné palby, spotřebu munice v částech normy na oddíl nebo na objekt ničení.

Určují úkoly velitelům dělostřeleckých skupin, přičemž stanoví všechny po-

třebné údaje (charakter, souřadnice středu cíle a rozměry objektů umlčení, množství přibraných oddílů, smluvené pojmenování hromadné palby, a je-li to nutné, i pořadové číslo, spotřebu munice v částech normy na oddíl nebo na objekt).

Na základě těchto údajů velitelé dělostřeleckých skupin (útvárů) stanoví, které oddíly je nutné přibrat k vedení hromadné palby na daný objekt, určí úkoly velitelům těchto oddílů a prověřují jejich ujasnění.

V průběhu útoku na základě nových průzkumových údajů o nepříteli, zhodnocení konkrétně vzniklé situace na bojišti, ale také na základě rozmístění, situace a možností dělostřeleckých skupin (útvárů) mohou být upřesněny některé dříve plánované údaje k vedení hromadné palby. V souladu s tím se upřeshňují i úkoly podřízeným.

Zahájení plánované hromadné palby na základě rozhodnutí vševojskového velitele

se uskutečňuje na rozkaz nadřízeného dělostřeleckého náčelníka.

Ve stanovené době na rozkaz velitelů dělostřeleckých skupin se zahajuje palba a kontroluje se její účinek v cíli. Je-li to potřeba, palba se v jejím průběhu opravuje.

Neplánovaná hromadná palba dělostřelectva v průběhu útoku je připravována v co nejkratší době a je zpravidla vedena náložmo na jeden objekt. V tom případě, kdy je dostatek času k přípravě palby (v důsledku vzniklé taktické situace), může být vedena také neplánovaná hromadná palba s rozdělením objektů (cílů).

Způsob přípravy neplánované hromadné palby dělostřelectva v průběhu vedení útoku je v podstatě stejný jako při přípravě plánované palby. Zásadní rozdíl spočívá v tom, že úkol na její přípravu a vedení určuje nadřízený dělostřelecký náčelník bezprostředně v průběhu boje (operace) v souladu se vzniklou situací.

Hromadná palba dělostřelectva umožňuje v krátké době způsobit rozhodující ztráty nejdůležitějším objektům nepřítele a v mnoha směrech předurčuje úspěšné splnění úkolů vojsky v průběhu útoku.

Důležité je, aby všichni dělostřelečtí velitelé a štáby hluboce zvládli a dovedně používali zásady pro přípravu a vedení hromadné palby dělostřelectva, zabezpečili zvýšení hodnověrnosti a přesnosti průzkumových údajů o objektech nepřítele, snažili se maximálně zkrátit dobu pro přípravu překvapivé, přesné a mohutné palby.

Účinné využití ohromných možností hromadné palby v mnoha směrech závisí i na tom, nakolik dovedně ji organizovat a vést znají vševojskoví velitelé a štáby. S tím musíme počítat při organizaci velitelské přípravy na velitelsko štábních a vojskových cvičeních.